

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Богдана Любомирова Илинова, доктор
Катедра Спортна медицина, НСА „Васил Левски“

ОТНОСНО: Дисертационен труд на докторанта д-р Петър Любомиров Кътев,
представен за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“,
по научната специалност професионално направление 7.4. Обществено
здраве, към катедра „Теория и методика на кинезитерапията“, НСА, София.
на тема:

"КОМПЛЕКСНА ПРОГРАМА ЗА ТЕРАПИЯ НА ХИПЕРТОНИЯ"

Научен ръководител: проф. Зоя Горанова, ДН

ТЕМАТА е актуална и значима за физиотерапевтичната практика, както и в световен аспект за профилактика и лечение на хипертоничната болест.

Повишеното артериално кръвно налягане е резултат от сериозни функционални промени като на първо място се засяга сърдечно-съдовата система, така и постепенно се увреждат и други органи-мишени на патологичния процес. Това състояние е сериозно предизвикателство към професионалистите, занимаващи се с тази патология, при която основно място в лечение ѝ заемат медикаментозните средства. Този контингент пациенти са огромен медико-социален проблем.

Редица научни изследвания доказват, че пациентите с есенциална хипертония лекувани с лекарствени препарати след определено време развиват нежелателни реакции, които са признак за отключване на т.нар. медикаментозна болест.

Прилагането на целенасочено лечение със специализирани физикални средства на пунктурната терапия, които могат да се определят като лечебни средства за подобряване на здравния статус на пациентите с хипертонична болест I-II степен се явява подходяща алтернатива.

. От немедикаментозните методи при лечение на хипертоничната болест успешно се прилага акупунктурата. Предимството на този метод се състои в неговото фундаментално методологично проучване, високата ефективност и достъпност на усвояването му. Заедно с това лекарите често се натъкват на съпътстваща патология. При лица на средна възраст хипертоничната болест се съчетава с шийно-гръдни и поясни болки на фона на остеохондрозен гръбначен стълб. И тук акупунктурата, като един от най-древните методи за борба с болката, поради своята простота, надеждност и достатъчна ефективност заема достойното си място.

Избраната тема за дисертация е важна и актуална и се явява уникална за профилактичната и лечебната практика както за благосъстоянието на индивида, така и за подобряване качеството на живота му.

СТРУКТУРА НА НАУЧНИЯ ТРУД

Дисертационният труд е структуриран според изискванията за изработването на такова научно изследване.

Представеният докторски труд в общ обем от 138 страници е структуриран в три основни глави.

Първа глава: Увод (2 страници), литературен обзор (49 страници) работна хипотеза (1 страници).

Втора глава: Цел, задачи и методология на изследването, организация и контингент, и методология на комплексната терапевтична програма (14 страници).

Трета глава: Анализ и оценка на резултатите (25 страници); изводи от проведените научни изследвания и препоръки (3 страници); заключение (1 страница); приноси на дисертационния труд (2 страници); библиография от 194 заглавия (19 на кирилица и 175 на латиница) и две приложения (20 страници). Дисертацията е онагледена с 13 таблици, 11 фигури и 13 диаграми.

В **увода** се представя актуалността и значимостта на проблема. Докторантът подчертава ролята на физикалните средства в лечението на хипертонична болест I-II степен, както и идеята да се изработи специализирана и научно обоснована комплексна методика на пунктурна терапия за този контингент пациенти

ГЛАВА ПЪРВА. ЛИТЕРАТУРЕН ОБЗОР

Изложението на литературния обзор показва доброто познаване на общата, новата и специализираната достъпна информация за специфичните особености на пациентите с хипертонична болест I-II степен.

В първия раздел на литературния обзор е изработена обосновката на проблема.

Във втория раздел се анализират патогенетичните механизми на хипертоничната болест, както и лечението с физикални средства.

В третия раздел на литературния обзор е направено обобщение на анализа на литературните източници.

ГЛАВА ВТОРА. ЦЕЛ, ЗАДАЧИ И МЕТОДИКА НА ПРОУЧВАНЕТО

Целта и задачите в докторския труд са дефинирани адекватно и компетентно. Задачите на изследването са свързани точно с разглеждания проблем.

Научният експеримент е проведен за период от 7 години (2011-2018 г.). в частен медицински център и в домашни условия. Изследвани са 152 пациента с хипертонична болест I-II степен, които са разпределени в осем групи – според използваните физикални средства и съпътстващите болкови синдроми (цервикоторакален и лубо-сакрален). Разпределението на изследвания контингент е представен в табличен вид, което позволява правилното статистическо сравняване на резултатите.

Всички болни, включени в експеримента, са лекувани с пункцирни методи, но 30 от тях разпределени в две контролни групи са били на медикаментозна терапия.

Експерименталните 6 групи включват 122 болни, на които са прилагани съвременни (лазерпунктура и електропунктура) и класически методи (акупунктура с тънка игла и кръвопускане с вендуза) на китайската медицина.

Докторантът добре е представил методиката на изследването, като са подбрани определен брой информативни показатели за оценката на положителните промени след провеждането на комплексната програма при контингента от изследвани лица. Данните са отчитани в периода на изследването.

Комплексната методика е подробно описана, както и спецификата на нейното прилагане. Характеризирани са всички използвани средства, както и терапевтичните аспекти на пункцирната терапия. Изборът на терапевтична стратегия със специализираните съвременни и класически методи на китайската медицина е съобразен според функционалните възможности и специфичните реакции спрямо

симптоматиката. Това доказва, че докторантът владее методологията на физикалните пунктурни средства и специфичните характеристики на изследвания проблем.

Много важно и ценно е, че изследваният контингент е проследен и след преустановяване на лечението, за да се отчете времето на ремисия на заболяването. Това е научно обосновано доказателство, че е необходимо да се провежда поддържаща терапия при хипертоничната болест, докато се получат трайни резултати или да се прогнозира профилактика в годишния цикъл.

ГЛАВА ТРЕТА. АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА РЕЗУЛТАТИТЕ

Данните от проследените показатели са обработени с необходимите математико-статистически методи и са представени в 3 таблици и в 7 диаграми.

Тази глава е най-съществената част от настоящата работа. Докторантът е анализирал изследваните показатели и доказва, че от експериментирания средства, тези на китайската медицина имат най-изявен терапевтичен ефект при хипертоничната болест I-II степен и съпътстващите болкови синдроми (цервико-торакален и лумбо-сакрален). Това определя, че те имат място като алтернатива в клиничната практика. Може да се отбележи, че изработената стратегия за прилагане на методите на китайската медицина е един от съществените приноси на докторантския труд. Експерименталното проучване на проблема позволява да се приложи в практиката алтернативна методика за пациентите с хипертонична болест I-II степен, за да се осигури постигане на адекватен качествен живот.

ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ

След анализа на резултатите се изведени 5 извода. Всеки един от тях представя същността и приносния характер на научното изследване. Те отразяват конкретно методичната последователност на изследването, резултатите и постиженията. Така формулирани, изводите отразяват хипотезата, целта, задачите и резултатите на настоящия труд, изследващ въздействието на пунктурните методи за лечение на хипертонична болест I-II степен и съпътстващите болкови синдроми (цервико-торакален и лумбо-сакрален).

Изводите и препоръките дефинират основните тенденции за изработването на алгоритъм и стратегия за лечението на хипертонична болест I-II степен и съпътстващите болкови синдроми (цервико-торакален и лумбо-сакрален).

Авторът аргументирано предлага да се внедрят пункцирните методи в амбулаторната лечебна практика, за да се намалят страничните увреждащи реакции на организма при приемането на медикаментозните хипотензивни средства, която е актуална терапевтична концепция за възстановяване на изследвания контингент.

В **заключението** на докторския труд кратко и точно се представя същността на изследваните съвременни пункцирни средства и класическите методи на китайската медицина в специализирана кинезитерапевтична методика, които може да бъдат препоръчани като алтернатива в комплексната рехабилитация на хипертоничната болест I-II степен и съпътстващите болкови синдроми (цервико-торакален и лумбо-сакрален).

ПРИНОСИ

В последния раздел на дисертационния труд са формулирани приносите на научното изследване. Те потвърждават значимостта на рецензирания докторски труд. Считаю, че алтернативата за лечението на хипертонична болест I-II степен и съпътстващите болкови синдроми (цервико-торакален и лумбо-сакрален) е потвърдена чрез проведения комплексен научен експеримент.

От представената докторска теза могат да се изведат следните **ПРИНОСИ**:

- **Направен е критичен анализ на достатъчен брой литературни източници по изследвания проблем.**
- **Систематизираният литературният обзор има теоретико-приложен принос, който дава възможност на специалистите да ползват една ценна алтернатива за лечение на хипертонична болест I-II степен и съпътстващите болкови синдроми (цервико-торакален и лумбо-сакрален).**
- **Създадена е и е апробирана специализирана комплексна програма. Проучено е комплексното ѝ въздействие върху артериалната хипертония I-II степен при изследвания контингент.**

- *Проследено е въздействието на акупунктурата за овладяване или редуцирането на цервико-торакалния и лумбо-сакралния болков синдром при част от изследваните лица.*
- *Проучването доказва, че най-висок и най-траен терапевтичен ефект имат методите на акупунктура с тънка игла и кръвопускането с вендуза както при лечението на хипертонична болест I-II степен, така и при цервико-торакалния и лумбо-сакралния болков синдром.*
- *Потвърдено е, че лазерпунктурата има добър терапевтичен ефект само при хипертонична болест I степен.*
- *Потвърдено е, че пунктурните физикални средства трябва да се провеждат периодично, за да се постигне траен ефект от лечението.*

В ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Оценявам високо проучването и практическата работа на автора на дисертацията Петър Кътев на тема: „Комплексна програма за лечение на хипертония“, която представлява сериозно научно изследване с оригинални приноси за медицинската практика.

Авторефератът отговаря на изискванията и отразява коректно цялото съдържание на дисертацията целта, задачите, проучването, резултатите, анализа, изводите, препоръките и приносите.

Авторът е публикувал 4 научни статии, свързани с темата на дисертацията.

Не съм установила плагиатство в докторския труд.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Представеният дисертационен труд от д-р Петър Кътев на тема: „Комплексна програма за лечение на хипертония“ притежава значителни научно-теоретични и практически приноси. Трудът отговаря на всички изисквания към подобен вид научна разработка. В тази връзка аз давам своя положителен вот и препоръчвам на Уважаемите членове на Научното жури да присъдят образователната и научна степен „ДОКТОР“ на д-р Петър Кътев по научната специалност, професионално направление 7.4. Обществено здраве.

София

Рецензент:

10.03.2019

доц. д-р Богдана Илинова, доктор

REVIEW

From Assoc. Prof. Bogdana Ljubomirova Ilinova, MD, PhD

Dep. of Sports Medicine, NSA “Vasil Levski”

In concern to the doctoral thesis of Peter Ljubomirov Kutev, MD presented for awarding an educational and scientific degree PhD for scientific speciality in professional field 7.4 Public Health, at Dep. TMKT, NSA, Sofia

Topic of the thesis: **A COMPLEX PROGRAM FOR THERAPY OF HYPERTENSION.**

Scientific supervisor: Prof. Zoya Goranova, DSc

The theme is actual and significant for the physiotherapeutic practice, and also in the world wide aspect for treatment and prevention of the hypertension.

The increased arterial blood pressure is a result of serious functional changes, which mostly concern the cardio vascular system, but also step by step cause a damage to another target organs of the pathologic process. This condition is a serious challenge to the specialists, who deal with this pathology, in which a basic place in the treatment take place pharmaceutical medicines. This contingent of patients are huge medico-social problem.

A number of scientific investigations confirm that patients with essential hypertension, medicated with pharmaceutical substances after certain time develop unacceptable reactions, which are a sign for unlock of so called medicinal disease.

The application of aimful treatment with specific physical methods of puncture therapy, that can be defined as therapeutic method for improving the health status of patients with hypertension disease 1-2 degree is an alternative choice.

The value of this method is its fundamental methodological investigating, its high efficiency and easy application. Side by side with the hypertension the physicians meet another pathology. At middle aged persons the hypertension is combined with cervico-thoracal and lumbo-sacral ache

syndrome due to osteohondroic spinal column. And here acupuncture as one of the ancient methods for fighting with the ache with its simplicity and sufficient efficiency occupies a deserved place.

In this concern the topic of the thesis is important and actual with its unique value for the prevention and treatment practice of the hypertension disease, and also for the well-being and the improvement of the quality of life of the patients.

STRUCTURE OF THE DOCTORIAL THESIS.

The doctorial thesis is structured according to the requirements for working out of such kind of scientific investigation.

The presented doctorial thesis is in general volume of 138 pages and is structured in three main chapters with the following parts:

First chapter: Introduction (2pages); literal review with summary (49 pages) ;working hypothesis (1 page)

Second chapter: Aim, tasks and methodology of the investigation, organizing and contingent, and methodology of the complex therapeutic program (14 pages)

Third chapter: Analysis and evaluation of the results (25 pages); conclusions for the fulfilled scientific investigations and recommendations (3pages); general conclusion (1 page); contributions of the doctorial thesis (2 pages); references, consisting of 194 sources (19 in Cyrillic and 175 in Latin language) and 2 applications (20 pages). The thesis is illustrated with 13 tables, 11 figures and 13 diagrams.

The significance and the actual value of the problem is presented in the introduction. The author highlights the role of the physical methods in the treatment of the hypertension disease 1-2 degree and the idea to workout a specific and scientifically based complex methodology of puncture therapy for these contingent of patients.

Chapter one. Literature review

The presentation of the literature review shows the good recognizing of the general, new and special current information for the specific peculiarities of the patients with hypertension 1-2 degree.

In the first part of the literature review is worked out the confirmation of the problem.

In the second part the literature review the pathogenetic mechanisms of the hypertension and also its treatment with physical methods is discussed.

In the third part of the literature review a summarizing of the analysis of the literature sources is done.

Chapter two: Aim tasks and methods of investigations.

The purpose and the tasks of the doctoral thesis are well formulated with the necessary competence.

The tasks of the investigation are connected exactly with the discussed problem.

The scientific experiment is fulfilled in a period of 7 years (2011-2018) in Private Medical Centre and at home circumstances. 152 patients with hypertension 1-2 degree were investigated, divided in eight groups- according to the physical methods, that are used, and the parallel aches syndromes (cervico-thoracal and lumbo-sacral). The dividing of the investigated contingent is presented in tables, which permits correct statistical comparison of the obtained results.

All patients, included in the experiment were cured with puncture methods, but 30 of them, divided in two control groups were treated with medicines also.

The experimental 6 groups consist of 122 patients to whom are applied modern (laser-puncture and electro-puncture) and classic methods (acupuncture with filiform needle and blood letting with a cup) of the Chinese medicine.

The PhD student has presented very well the methods of the investigation. Certain number of informative parameters for evaluation of the positive changes after the fulfillment of the complex program at the contingent of the investigated persons are chosen. The data are reported during the period of the investigation.

The complex methodology is detaily described and so is the specifity of its application. All used devices are characterized and also are discussed the therapeutic aspects of the puncture therapy. The choice of therapeutic strategy with specialized modern and classic methods of the Chinese medicine are compatible according to the functional abilities and the specific reactions of the symptoms. This approves, that the author rules over the methods of the physical puncture devices and the specific characteristics of the investigated problem.

Very important and valuable is that the investigated contingent is followed up after the secession of the treatment, in order to recognize the term of the remission of the disease. This is scientifically

confirmed improvement, that it is necessary to follow supporting therapy for hypertension until permanent results are obtained or to predict prevention during the year cycle.

Chapter three: Analysis and evaluation of the results.

The data from the following parameters are proceeded out with the necessary mathematical and statistical methods and are presented in 5 tables and 13 diagrams.

This chapter is the most important part of the present work. The author analysis the investigated parameters and proves, that from the experimental devices, those of the Chinese medicine possess most highlighted therapeutic efficiency for hypertension 1-2 degree and the supporting ache syndromes (cervico-thoracal and lumbo-sacral). This confirms that these methods have place as an alternative therapy in the clinical practice. It is remarkable that the worked out strategy for application of the methods of the Chinese medicine is one of the important contributions of the doctoral thesis. The experimental investigation of the problem allows the application of alternative methods for patients with hypertension 1-2 degree in the medical practice, in order to ensure the achievement of adequate qualified life.

Conclusions and recommendations:

Five conclusion are drawn after the analysis of the results. Every one of these present the content and the contributing character of the scientific investigation. They represent straight methodological following of the investigation of the results and the achievements.

Thus stated, the conclusions represent the hypothesis, the aim, the tasks, and the results of the present work, that investigates the influence of the puncture methods for treatment of hypertension 1-2 degree and the following up ache syndromes (cervico-thoracal and lumbo-sacral).

The conclusions and the recommendations define the main tendencies for working out an algorithm and strategy for treatment of the hypertension 1-2 degree and the going aside ache syndromes (cervico-thoracal and lumbo-sacral).

The author, with arguments proposes to be incorporated puncture methods in the ambulance treatment practice in order to reduce the side harmful reactions for the organism from the receiving of the pharmaceutical hypotensive medicines, that is an actual therapeutic conception for the recreation of the investigated contingent.

In the conclusion of the doctoral thesis exactly and in brief the significance of the investigated modern puncture devices and the classic methods of the Chinese medicine and special physiotherapeutic methods are presented and they can be recommended as an alternative in the complex rehabilitation of the hypertension 1-2 degree and the going aside ache syndromes (cervico-thoracal and lumbo-sacral)

Contributions

In the last part of the doctoral thesis the contributions of the scientific investigation are formulated. They confirm the significance of the reviewed doctoral thesis. In my opinion the alternative methods for treatment of hypertension 1-2 degree and the going aside ache syndrome (cervico-thoracal and lumbo-sacral) is confirmed by the fulfilled complex scientific experiment.

The following contributions can be drawn from the presented doctoral thesis:

- **A critical analysis of sufficient number of the literature sources on the investigated problem is done**
- **The systematic literature review has theoretical and applicable contribution, which gives an opportunity to the medical specialists to use a valuable alternative for treatment of hypertension 1-2 degree and the going with it ache syndromes (cervico-thoracal and lumbo-sacral)**
- **A complex program is created and approbated. Its complex influence over the arterial hypertension 1-2degree and investigated contingent is studied.**
- **The influence of the acupuncture for conquering or reducing the cervico-thoracal and lumbo-sacral ache syndromes at part of the investigated persons is followed.**
- **The investigation proves that highest and long standing therapeutic effect have the methods of acupuncture with filiform needle and blood letting with a cup, as in the treatment of hypertension 1-2 degree, and also at cervico-thoracal and lumbo-sacral ache syndromes.**
- **It is confirmed that laserpuncture has a good therapeutic effect only at hypertension 1 degree.**
- **It is confirmed that puncture physical devices have to be used periodically for achievement of long lasting effect of the treatment.**

In conclusion

I highly appreciate the research and the practical work of the author of the doctoral thesis Peter Kutev on the topic: “A Complex Program for Therapy of Hypertension”, which is a serious scientific study with original contributions to the medical practice. The author’s summary corresponds to the requirements and reflects correctly all the content of the thesis- its aim, tasks, investigations, results, analysis and contributions.

The author published four scientific articles, connected with the topic of the thesis. I haven’t established any plagiarism in the thesis.

CONCLUSION

The presented doctoral thesis from Peter Kutoy, MD on the theme “A Complex Program for Therapy of Hypertension” has remarkable scientific theoretical and practical contributions. It corresponds to all requirements for such kind of scientific work.

In regard of this I give a positive vote and propose to the Honorable Members of the Scientific Jury to award the educational and scientific degree Phd to Peter Kutev, MD for scientific speciality in professional field 7.4 Public Health.

Sofia

Reviewer:

10.03.2019

Assoc. Prof. Bogdana Ilinova, MD, PhD